

TEATR NARODOWY

ZAŁOŻONY W ROKU 1765

Witold Gombrowicz

OPERETKA

Beata Fudalej, Paulina Kinaszewska, Wiesława Niemyska
Magdalena Warzecha, Marek Barbasiewicz, Mariusz Benoit
Radosław Elis, Sławomir Federowicz, Ignacy Gogolewski
Mirosław Konarowski, Waldemar Kownacki, Czesław Lasota
Łukasz Lewandowski, Jerzy Łapiński, Wojciech Malajkat
Grzegorz Małecki, Jan Monczka, Włodzimierz Press (gościnnie)
Igor Przegrodzki, Jacek Różański, Paweł Tołwiński, Maciej Wojdyła
oraz gościnnie: Ireneusz Dydliński, Mikołaj Klimek, Sławomir Śmiałek

reżyseria **Jerzy Grzegorzewski**
scenografia **Barbara Hanicka**
muzyka **Stanisław Radwan**

SALA BOGUSŁAWSKIEGO

premiera 25 czerwca 2000 roku

dyrektor naczelny Krzysztof Torończyk
dyrektor artystyczny Jerzy Grzegorzewski

CERTIFICADO PROCESAL (MORALIDAD)

ŚWIADECTWO MORALNOŚCI i DOBRYCH OBYCZAJÓW.

Certifico, que

Zaświadcza się, że P.

*Gombrowicz Marian Witold,
syn Jana i Antoniny, urodzony dn. 4 VIII-1904 r. w Maloszykach,
zam. w Warszawie, ul. Chocimska Nr 35*

no ha estado bajo la acción de la justicia por delitos contra el orden social durante los últimos cinco años hasta hoy, ni por delitos que hayan dado lugar a penas corporales ni infamantes.

nie był karany za wykroczenia przeciwko porządkowi społecznemu w ciągu ostatnich 5 lat aż do dnia dzisiejszego, ani też za występki, któreby pociągnęły za sobą karę więzienia lub pozbawienia praw.

Viso en el Consulado General Argentino en Varsovia.

Sprawdzono w Argentyńskim Konsulacie Generalnym w Warszawie

Warszawa, dnia 26 lipca 1939 r.
Sierpnia Nr. 43

Nz Starosta Grodzki
L. Ranke
L. RANKE
Wicestarosta Grodzki

Varsovia, 27 de 1939.

TURISTA, escritor-periodista, que regresará a bordo del mismo barco
"CHROBRY" en que llegará.

[Handwritten signature]
CANCILLER

Encargado del Consulado General

TEATR NARODOWY

ZALOŻONY W ROKU 1765

Witold Gombrowicz

OPERETKA

scena przy Wierzbowej

premiera 25 czerwca 2000

OPERETKA. – *Kosmos* wykończyłem już w Vence. Trzeci tom *Dziennika* (lata 1961-66) ukazał się po polsku (ale nie w Polsce, gdzie wciąż jestem na indeksie). Ku memu zdziwieniu moje sztuki teatralne, puszczane w ruch przez Lavellego w Paryżu, przedostały się na inne sceny i wcale nieźle zaczęły dawać sobie rady. Wyciągnąłem tedy bruliony *Operetki*, sztuki, którą zacząłem pisać kiedy jeszcze w banku pracowałem – i zarzuciłem – potem znów się z nią użerałem w Tandilu – i znów odłożyłem...

Rafa, o którą rozbijały się moje wysiłki było, że styl operetkowy, bosko idiotyczny i doskonale sklerotyczny, jak wszystkie monumentalne i skryzalizowane style nie toleruje niczego, co by w nim nie mieściło się bez reszty. W operetce postacie muszą być operetkowe, akcja operetkowa, świat operetkowy, mity operetkowe, a ja usiłowałem wladować w nią za dużo. Dopiero więc gdym te treści zawarł w metaforach ściśle operetkowych, jak strój, rewia mód, wszystko bardziej składnie mi się zamknęło.

Operetka jeszcze nie przedostała się do teatru, tłumaczenia jeszcze nie są ukończone. Ci, co ją czytali, rozmaicie mówią: jedni, że okrutne i tragiczne, drudzy, że wypełnione optymistyczną wiarą w odżywającą nieskończenie nagą ludzkość młodość.

Dominique de Roux *Rozmowy z Gombrowiczem*, Instytut Literacki, Paryż 1969

= 19 ENERO de 1967 =

Przypatr się, jak ja litery stawiam i spróbuj tak sama. Widać że nieszczęsną głowę Twoją B. doszczętnie filozofią zachwycił. Autora nie należy nigdy pytać (ani dzieła) co chciał powiedzieć. Gdyby autor wiedział co chce powiedzieć to zamiast pisać sztukę, powiedziałby to np. w odczycie, w artykule, krótko a węzłowato.

Sztuka nie jest filozoficznym ani naukowym wykładem. Jest PASJA. Ja poeta, wiem że NAGOŚĆ mnie zachwyca, a STRÓJ mnie zabija.

Ja przeto NAGOŚĆ świętą w blasku dzieła uwielbiłem a STRÓJ przekląłem i jeśli zgodzisz się w tej pasji ze mną to uwielbisz

czy od Beethovena wymagasz, aby Ci wykladał MYŚLI V SYMFONII?

Tak, tak, Operetka ma swoją myśl i łaług: cierpienie ludzkości, ten korowód masek, strojów, w ciągu ostatniego pięćdziesięciolecia. Ale to tylko rusztowanie. O te o rię nagości nie pytaj. WYSTARCZY, ŻE NAGOŚĆ JEST i że zachwyca...

Czy jest możliwa? Z tym do Pana Boga się udaj. Wariatko, Fior przemawia tak „nieśmiało” na końcu II aktu, bo to scena śpiewana, coś jak noc Walpurgii, kuplety. B. Ci głowę zniszczył. Widzę, że S coś nie bardzo. Mundury hitl. b. dobre. Jak Ci wywałę w końcu II aktu WIELKI KADRYL HISTORII, zobaczysz!

PORÓWNAJ TWOJE KULFONY z moimi charakterami pisma i NA KOLANA!

Był tu stary osioł S. Przechodzień. Czy Wam pisałem? (B. przekonany, że wygrał. R. obmyśla i przymierza.)

WITOLD GOMBROWICZ

drukujemy za Zeszytami Literackimi nr 21, Warszawa 1968

Przekonany, że wygrał. R. obmyśla i przymierza.)

WITOLD GOMBROWICZ

Witold Gombrowicz

Z listów do Marii Paczowskiej

19 enero de 1967

Przypatr się, jak ja litery stawiam i spróbuj tak sama. Widać że nieszczęsną głowę Twoją B. doszczętnie filozofią zachwycił. Autora nie należy nigdy pytać (ani dzieła) co chciał powiedzieć. Gdyby autor wiedział co chce powiedzieć to zamiast pisać sztukę, powiedziałby to np. w odczycie, w artykule, krótko a węzłowato. Sztuka nie jest filozoficznym ani naukowym wykładem. Jest PASJA. Ja poeta, wiem, że NAGOŚĆ mnie zachwyca, a STRÓJ mnie zabija.

Ja przeto NAGOŚĆ świętą w blasku dzieła uwielbiłem a STRÓJ przekląłem i jeśli zgodzisz się w tej pasji ze mną

to uwielbisz czy od Beethovena wymagasz, aby Ci wykladał MYŚLI V SYMFONII?

Tak, tak, Operetka ma swoją myśl i łaług: cierpienie ludzkości, ten korowód masek, strojów, w ciągu ostatniego pięćdziesięciolecia. Ale to tylko rusztowanie. O te o rię nagości nie pytaj. WYSTARCZY, ŻE NAGOŚĆ JEST i że zachwyca...

Czy jest możliwa? Z tym do Pana Boga się udaj. Wariatko, Fior przemawia tak „nieśmiało” na końcu II aktu, bo to scena śpiewana, coś jak noc Walpurgii, kuplety. B. Ci głowę zniszczył. Widzę, że S coś nie bardzo.

Mundury hitl. b. dobre. Jak Ci wywałę w końcu II aktu WIELKI KADRYL HISTORII, zobaczysz!

PORÓWNAJ TWOJE KULFONY z moimi charakterami pisma i NA KOLANA!

Był tu stary osioł S. Przechodzień. Czy Wam pisałem? (B. przekonany, że wygrał. R. obmyśla i przymierza.)

WITOLD GOMBROWICZ

drukujemy za Zeszytami Literackimi nr 21, Warszawa 1968

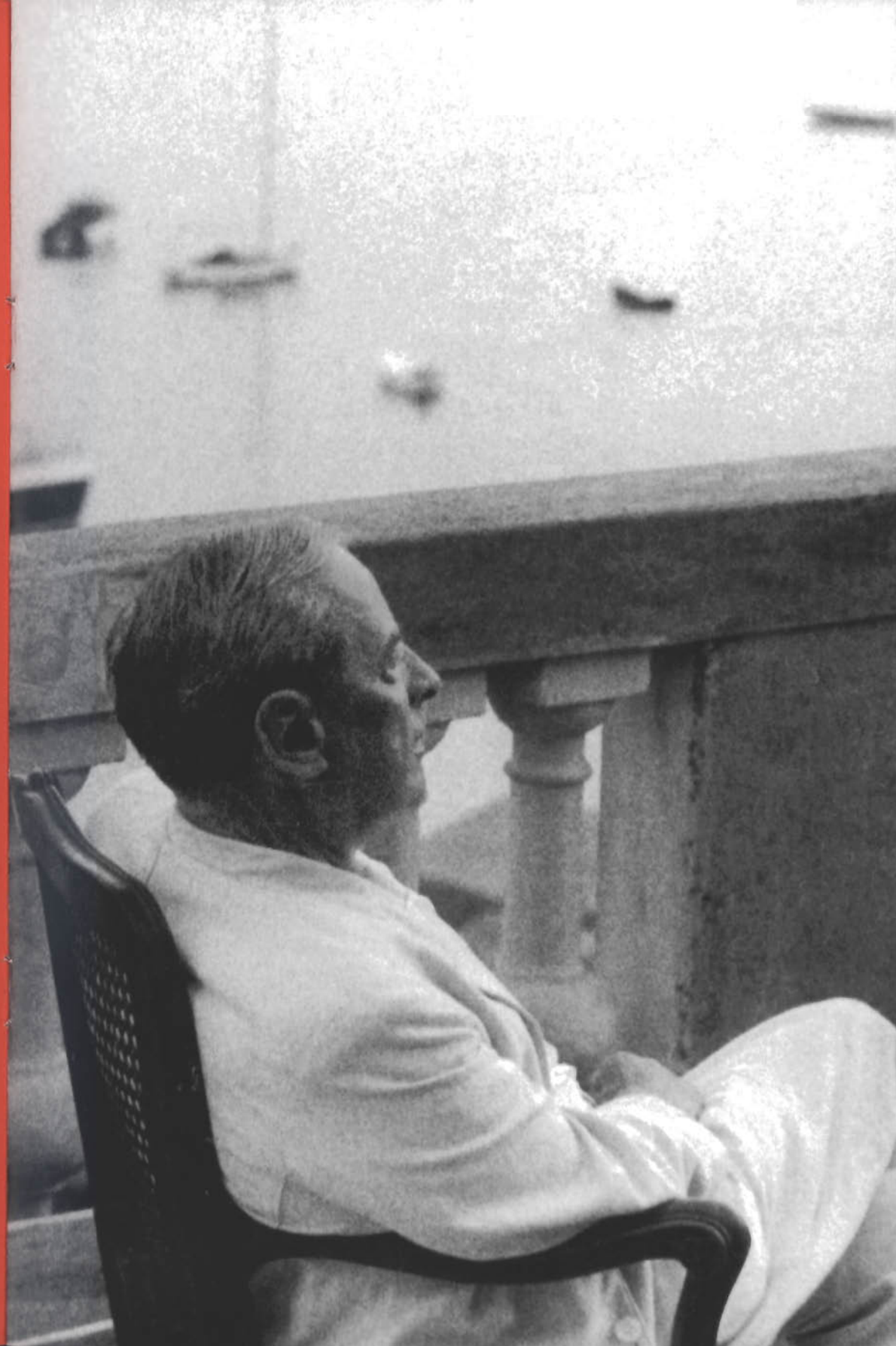
Zdanie autora

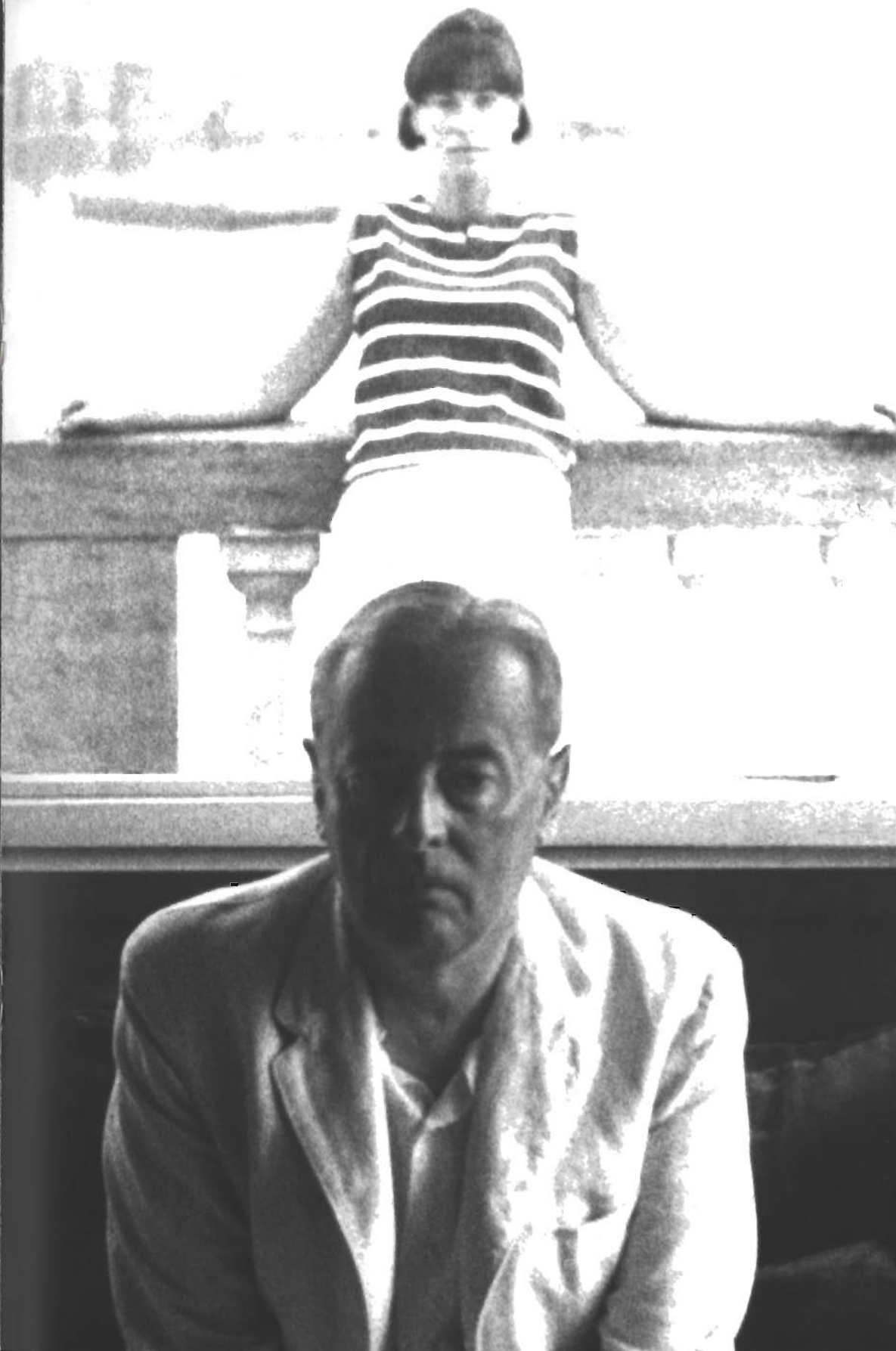
Operetka nie ma nic wspólnego ani z prawicą, ani z lewicą. Nic wspólnego z polityką. Nie interesuje mnie taka czy inna ideologia, ale stosunek człowieka do wszelkiej ideologii... skoro, w gruncie rzeczy, problem Formy, ludzkiej formy, staje przede mną dziś, jak u początków mojej pracy literackiej.

Spójrzcie: ludzkość posuwa się z trudem, poprzez upadki i zachwiania. Traci swoje najpiękniejsze wierzenia, swoje najukochańsze kostiumy. Ani Bóg, ani ideały; nawet rewolucja ginie. Wszystko zmierza ku czarnej trumnie! I wówczas z trumny wynurza się młoda nagość ludzka, wieczna radość naszej wiecznej młodości.

Proste, jak operetka.

Witold Gombrowicz
Vence, wrzesień 1968

W połowie grudnia 1964 roku, zaraz po wysłaniu Jerzemu Giedroycowi do Maisons-Laffitte ukończonego w Vence *Kosmosu*, Gombrowicz wydobyl z papierów pochodzące z lat pięćdziesiątych bruliony *Operetki*. Nad ostateczną wersją sztuki pracował przez cały rok 1965 i z początkiem września 1966 roku przesłał ją Giedroycowi.

W końcu 1966 roku *Operetka* ukazała się drukiem wraz z trzecim tomem *Dziennika* nakładem Instytutu Literackiego w Paryżu. Wydanie krajowe Wydawnictwa Literackiego w Krakowie ukazało się dopiero 20 lat później, w 1986 roku.

Pierwsze wykonanie sceniczne *Operetki* odbyło się już po śmierci Gombrowicza w styczniu 1970 roku w Paryżu, w reżyserii Jacques'a Rosnera. Polską prapremierę przygotował Teatr Nowy w Łodzi w roku 1975, spektakl reżyserował Kazimierz Dejmek.

W 1975 roku Rita Gombrowicz przekazała rękopiśmienne teczki z brulionami *Operetki* Konstantemu A. Jeleńskiemu, który zrekonstruował z nich *Historię – Operetkę* i podał ją do druku w paryskiej *Kulturze* (nr 10/1975), po czym rozpoczął pracę nad rekonstrukcją późniejszej wersji, czyli pochodzącej z lat 1958-1960 tak zwanej *Operetki I*. Pracy tej nie ukończył.

W dziesiątą rocznicę śmierci Gombrowicza Rita Gombrowicz przekazała *Zeszytom Literackim* jedyny przepisany na maszynie za życia Gombrowicza fragment *Operetki I*. Była to pierwsza wersja pierwszego aktu. Została wydrukowana w *Zeszytach Literackich* nr 27 (Jesień 1989).

P. K.

spis ilustracji

1. *Świadectwo moralności i dobrych obyczajów* Witolda Gombrowicza, fot. Anna Kowalska, ze zbiorów Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie

2.-6. Witold Gombrowicz, Maria Paczowska, Rita Gombrowicz, Chiávári, czerwiec 1965, fot. Bohdan Paczowski, z prywatnych zbiorów Piotra Kłoczowskiego, © Bohdan Paczowski

Zdanie autora na stronie 8: maszynopis z archiwum Witolda Gombrowicza, Beinecke Library Uniwersytetu Yale

Jerzy Grzegorzewski

Reżyser, malarz, scenograf. Studiował malarstwo u profesora Stanisława Fijałkowskiego w Łodzi i reżyserię w warszawskiej szkole teatralnej. Po studiach reżyserował w Teatrze im. Stefana Jaracza w Łodzi. Pierwsze głośne przedstawienia – *Amerykę* według Kafki (1973) oraz *Bloomusalem* według XV epizodu *Ulissesa* Joyce'a (1974) – zrealizował w warszawskim Teatrze Ateneum.

W latach 1978-1982 był dyrektorem artystycznym Teatru Polskiego we Wrocławiu, gdzie wystawił między innymi *Ślub* Gombrowicza, *Żołnierza Królowej Madagaskaru* Dobrzańskiego, *Śmierć w starych dekoracjach* Różewicza, *Nie-Boską komedię* Krasińskiego, *Król umiera czyli ceremonie* Ionesco.

W latach 1982-1997 kierował Centrum Sztuki Studio w Warszawie. Tam powstały między innymi *Parawany* Geneta, *Pułapka* Różewicza, *Powolne ciemnienie malowideł* według *Pod wulkanem* Malcolma Lowry'ego, *Opera za trzy grosze* Brechta, adaptacja *Śmierci* Iwana Iljicza Tolstoja, *Wujaszek Wania* Czechowa, *La Bohème* według Wyspiańskiego.

W krakowskim Starym Teatrze wyreżyserował szereg ważnych przedstawień, w tym *Wesele* Wyspiańskiego (1977), *Dziesięć portretów z czajką w tle* według *Mewy* Czechowa, *Dziady – dwanaście improwizacji* według Mickiewicza (1995).

Jest autorem wielu scenografii do swoich przedstawień, ostatnio współpracuje często z Barbarą Hanicką. Muzykę do większości jego przedstawień komponował Stanisław Radwan.

Od stycznia 1997 jest dyrektorem artystycznym Teatru Narodowego. Tu zrealizował *Ślub* Gombrowicza, przedstawienie o Witkacym zatytułowane *Halka Spinoza*, *Nowe Bloomusalem* według Joyce'a oraz trzy inscenizacje dramatów Stanisława Wyspiańskiego: *Noc listopadową*, *Sędziów* oraz *Wesele*.

Barbara Hanicka

Studia scenograficzne pod kierunkiem Lidii i Jerzego Skarżyńskich ukończyła w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych w 1980 roku. Pracę zawodową rozpoczęła w Nowym Jorku.

Projekt kostiumów do *Pułapki* Różewicza (1984) był początkiem wieloletniej współpracy z Jerzym Grzegorzewskim. W Teatrze Studio w Warszawie oraz w Starym Teatrze w Krakowie wspólnie zrealizo-

wali między innymi: *Powolne ciemnienie malowideł* według Lowry'ego, *Operę za trzy grosze* Brechta, *Tak zwaną ludzkość w obłądnie* według Witkiewicza, *Usta milczą, dusza śpiewa* według operetek Kálmána i Lehára, *Dziesięć portretów z czajką w tle* według Czechowa, *Don Juana* Moliera, *La Bohème* według Wyspiańskiego, *Dziady – dwanaście improwizacji* według Mickiewicza.

Współpracowała z wieloma innymi reżyserami: Eugeniuszem Korinem, Michałem Ratyńskim, Zygmuntem Hübnerem, Jerzym Jarockim, Tadeuszem Bradeckim. Jest autorką scenografii do trzech spektakli Grzegorza Jarzyny: *Bzika tropikalnego* Witkiewicza, *Iwony, księżniczki Burgunda* Gombrowicza oraz *Niezidentyfikowanych szczątków ludzkich* Frazera.

Od 1997 roku jest scenografem Teatru Narodowego. Zrealizowała tu scenografię do *Saragossy* Bradeckiego, *Ślubu* Gombrowicza, *Halki Spinozy*, *Dawnych czasów* Pintera oraz kostiumy do *Sędziów* i *Wesela* Wyspiańskiego.

Stanisław Radwan

W 1966 roku ukończył studia w krakowskim konserwatorium (klasa fortepianu u profesora Ludwika Stefańskiego, kompozycja u Krzysztofa Pendereckiego). W latach 1960-1975 komponował dla Piwnicy pod Baranami. Jego wieloletni związek ze Starym Teatrem w Krakowie, którego dyrektorem był w latach 1980-1990, zapoczątkowała współpraca z Konradem Swinarskim przy *Woyzecku* Büchnera. Dla niego też napisał muzykę do *Sędziów* i *Klątwy* Wyspiańskiego oraz *Wszystko dobre, co się dobrze kończy* Szekspira.

Przez wiele lat pracował z Jerzym Jarockim (*Matka* Witkiewicza, *Proces* Kafki, *Życie jest snem* Calderona, *Ślub* Gombrowicza w Starym Teatrze oraz *Na czworakach* Różewicza, *Rzeźnia* i *Pieszko* Mrożka w Teatrze Dramatycznym w Warszawie). Z Andrzejem Wajdą, dla którego napisał muzykę do filmu *Wesele*, zrealizował w Starym Teatrze dwie wersje *Hamleta* Szekspira, *Antygonę* Sofoklesa i *Wesele* Wyspiańskiego. Komponował muzykę do przedstawień Krystiana Lupy: *Powrotu Odysa* Wyspiańskiego, *Braci Karamazow* Dostojewskiego, *Maltego* według Rilkego.

Zainicjowana inscenizacjami łódzkimi współpraca z Jerzym Grzegorzewskim trwała w warszawskim Ateneum (*Ameryka* i *Bloomusalem*), w Teatrze Polskim we Wrocławiu (*Ślub*, *Śmierć w starych dekoracjach*, *Nie-Boska komedia*, *Król umiera*), w Starym Teatrze (*Dzie-*

sięć portretów z czajką w tle, Śmierć Iwana Iljicza, Dziady – dwanaście improwizacji) oraz w Teatrze Studio w Warszawie (*Parawany, Powolne ciemnienie malowideł, Tak zwana ludzkość w obłądzeniu, Śmierć Iwana Iljicza, Miasto liczy psie nosy, La Bohème*).

Od 1997 roku Stanisław Radwan pełni funkcję kompozytora Teatru Narodowego. Tutaj skomponował muzykę do *Nocy listopadowej, Saragassy, Ślubu, Króla Lira, Halki Spinozy, Sędziów, Nowego Bloomusalemu* oraz *Wesela*.

Kasa teatru przy Placu Teatralnym 3 czynna od poniedziałku do soboty 10-14 i 15-19, w niedzielę przed przedstawieniem 16-19. W dniach przedstawień na scenie przy Wierzbowej bilety sprzedawane są także w kasie przy ulicy Wierzbowej 3 na godzinę przed rozpoczęciem przedstawienia.

Rezerwacja telefoniczna: 69 20 604, 69 20 664 poniedziałek – piątek 9-19. Rezerwacja za pośrednictwem internetu: bow@teatr.pol.pl

Teatr Narodowy
Plac Teatralny 3
00-077 Warszawa

www.pol.pl/narodowy

repertuar teatru także w Telegazecie TVP2 na stronie 220

dyrektor naczelny
Krzysztof Torończyk

dyrektor artystyczny
Jerzy Grzegorzewski

dyrektor techniczny
Mirosław Łysik

główny brygadier sceny
główny oświetleniowiec
główny elektroakustyk
główny mechanik
kierownik działu produkcji środków inscenizacji
kierownik pracowni stolarskiej
kierownik pracowni malarskiej
kierownik pracowni modelatorskiej
kierownik pracowni tapicerskiej
kierownik pracowni krawieckiej męskiej
kierownik pracowni krawieckiej damskiej
kierownik pracowni obuwia
kierownik pracowni mechaniczno-ślusarskiej
kierownik zespołu garderobianych
kierownik zespołu charakteryzatorów
kierownik zespołu rekwizytorów
kierownik zespołu operatorów urządzeń scenicznych
kierownik zespołu mechaników sceny

główna księgowa
kierownik działu administracji
kierownik działu zaopatrzenia
kierownik działu zabezpieczenia technicznego
kierownik działu kadr

Lech Orzechowski
Krzysztof Trzaskowski
Mariusz Maszewski
Stefan Wójcik
Sylwester Paluch
Grzegorz Jończyk
Paweł Rozbicki
Marek Laudański
Waldemar Głowala
Roman Żbikowski
Maria Kosecka
Robert Rotuski
Edmund Kwiatkowski
Wanda Brożyńska
Leszek Galian
Zbigniew Fortuna
Wojciech Hulewicz
Krzysztof Mamaj

Jadwiga Wieczorek
Euzebiusz Kośła
Krzysztof Krupa
Paweł Mamla
Urszula Sternicka-Matyja

sekretarz artystyczny
Jan Skotnicki

dramaturg
Małgorzata Dziewulska

kompozytor
Stanisław Radwan

kierownik muzyczny
Mirosław Jastrzębski

kierownik działu koordynacji pracy artystycznej
Sławomira Łozińska

kierownik działu promocji, impresariat
Adriana Lewandowska

wybór fotografii i tekstów
Piotr Kłoczowski

redakcja programu
Agnieszka Berlińska

opracowanie typograficzne
Janusz Górski

ISBN 83-913161-6-5

cena 8 zł

ogólnopolski patronat radiowy

Tylko w Trójce

„Magazyn Bardzo Kulturalny” Barbary Marciniak (teatr, literatura, wystawy oraz wszechobecna w Programie III muzyka) w sobotę, 14.00-15.00.

„Tylko Bez Polityki, Proszę” Anny Semkowicz (warsztaty aktorskie ze znanym aktorem-pedagogiem w roli mistrza) w co drugą niedzielę, 13.05-14.00.

„Nasz Parnas” Magdaleny Jethon (wywiad-rzeka z artystami sceny i ekranu) w niedzielę, 22.10-23.00.

„Trójkowo, Filmowo” Ryszarda Jaźwińskiego (magazyn aktualności filmowych) w co drugą niedzielę, 13.05-14.00.

„Radio Retro” Jacka Ejsmonda, Anny Brzozowskiej i Grzegorza Wassowskiego (bibliofilskie wydanie „Trójki Pod Księżycem”) w co drugi wtorek, 0.05-2.00.

Polskie Radio SA - Program III
ul. Myśliwiecka 3/5/7, 00-977 Warszawa
Dział Promocji tel./fax (022) 645 56 26
Agencja Reklamy tel./fax (022) 628 17 27

także w Internecie: <http://www.radio.com.pl/trojka>

BANK PEKAO SA

egzemplarz bezpłatny

TEATR NARODOWY

ZAŁOŻONY W ROKU 1765

Witold Gombrowicz

OPERETKA

reżyseria
Jerzy Grzegorzewski

scenografia
Barbara Hanicka

muzyka
Stanisław Radwan

światło
Mirosław Poznański

SCENA PRZY WIERZBOWEJ

premiera 25 czerwca 2000 roku

Obsada

Mistrz Fior	Wojciech Malajkat
Księżę Himalaj	Igor Przegrodzki
Księżna Himalaj	Beata Fudalej
Hrabia Szarm	Ignacy Gogolewski
Baron Firulet	Jacek Różański
Albertynka	Paulina Kinaszewska
Rodzice Albertynki	Wiesława Niemyska Czesław Lasota
Złodziejaszki	Sławomir Federowicz Łukasz Lewandowski
Proboszcz	Jerzy Łapiński
Prezes	Mirosław Konarowski
General	Marek Barbasiewicz
Markiza	Magdalena Warzecha
Profesor	Jan Monczka
Hrabia Hufnagiel	Mariusz Benoit
Lokaj Władysław	Waldemar Kownacki
Lokaj Stanisław	Paweł Tołwiński
Lokaje	Ireneusz Dydliński (gościnnie) Mikołaj Klimek (gościnnie) Sławomir Śmiałek (gościnnie) Maciej Wojdyła
Lajkonik	Radosław Elis Grzegorz Małecki
Offenbach	Włodzimierz Press (gościnnie)
Pianista	Mirosław Jastrzębski
asystenci reżysera	Wiesława Niemyska Piotr Wojewódzki
asystenci scenografa	Jadwiga Michalska Anita Trzaskowska
realizatorzy światła	Krzysztof Trzaskowski Zbigniew Szulim Korneliusz Wieczorek
realizatorzy dźwięku	Robert Jurek Maciej Rybicki
inspicjent	Ewa Dworecka
sufler	Alina Wieczorkówna

Przed wejściem na widownię uprzejmie prosimy o wyłączenie telefonów komórkowych i wszelkich innych urządzeń elektronicznych.